

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ЗДОБУТКИ АКАДЕМІКА МИКОЛИ МУШИНКИ (з нагоди 75-річчя вченого)

Надія Вархол

Микола Мушинка

Ім'я професора Миколи Мушинки — доктора філологічних наук, іноземного члена НАН України, відомого українця, фольклориста, суспільно-громадського діяча — добре відоме серед українського населення Словаччини. Завдяки його глибокій науковій ерудиції, чіткій громадській позиції, десятки наукових студій та власне книжкові видання закріпили його реноме не лише в наукових колах Словаччини. Він — наочний приклад титанічної науково-організаційної праці, символ правди і непоборності духу нашого часу.

20 лютого 2011 року М. Мушинка відсвяткував 75-й рік свого життя. Голова Української всесвітньої координаційної ради Д. Павличко особисто приїхав з Києва до Пряшева привітати ювіляра, привізши із собою вітальні листи і Почесні грамоти від Президента НАН України Б. Патона, Міністра культури і туризму України М. Кулиняка, директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України М. Жулинського, директора Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Г. Скрипник, голови Національної спілки письменників України В. Яворівського та від інших установ і організацій. З ювілеєм привітали його Надзвичайний і Повноважний Посол України в Словацькій республіці О. Гаваші, Генеральний

консул України в Пряшеві О. Бенч, заступник голови уряду Словаччини Р. Хмель, голова Союзу русинів-українців Словаччини П. Сокол, директор Музею української культури у Свиднику М. Сополіга та ін. Мер м. Пряшева П. Гадярі особисто вручив М. Мушинці Премію приматора м. Пряшева (чотири срібні дукати XV—XVII ст., чеканені в Пряшеві). З рідного села приїхав до Пряшева привітати «Почесного громадянина села Курова» фольклорний колектив «Курівчанин», заснований ювіляром майже сорок років тому. Словацьке державне телебачення в Братиславі зняло документальний телефільм «Повість про Миколу Мушинку», неофіційна прем'єра якого відбулася в пряшівському Руському домі під час святкування його ювілею. Усе це засвідчує високу повагу до М. Мушинки в Україні і Словаччині.

* * * * *

М. Мушинка народився 20 лютого 1936 року в бідній селянській сім'ї, у невеличкому українському с. Курів, що на Бардіївщині. У рідному селі відвідував російську початкову школу. Одинадцятирічним хлопчиком вступив до російської гімназії в Пряшеві, яку, унаслідок шкільної реформи 1948 року, закрили. Навчання продовжив у Бардіївській середній школі з російською мовою навчання. У 1951 році він став учнем одинадцятирічної середньої школи в Пряшеві, також із російською мовою навчання, яку невдовзі замінили українською. Школу М. Мушинка закінчив з атестатом зрілості в 1953 році.

Потяг до знань, до науки спрямували його до столиці тогочасної Чехословаччини — до Праги: він став студентом Інституту російської мови і літератури. Під час навчання в інституті М. Мушинка відвідував лекції з українистики видатного вченого, професора Карлового університету І. Панькевича, який вирішально вплинув на його національне самосвідомлення і майбутнє професійне спрямування. Саме І. Панькевич активно залучав майбутнього вченого до збирання й вивчення

фольклору та діалектологічних проявів українців Східної Словаччини. З ним М. Мушинка 1957 року здійснив останню його фольклорно-діалектологічну експедицію у своє рідне с. Курів. Необхідно наголосити, що вже під час навчання в Інституті російської мови і літератури М. Мушинка, під керівництвом доктора Е. Врабцової, почав спеціалізуватися на вивченні фольклору українців Пряшівщини, написавши семінарську, курсову й дипломну роботи на матеріалах рідного села.

Восени 1960 року М. Мушинка став науковим асистентом новозаснованого Дослідного кабінету народної словесності (згодом перейменованого в Дослідний кабінет україністики) при філософському факультеті Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві (нині — Пряшівський університет). У 1963 році вступив до аспірантури кафедри фольклористики та етнографії Карлового університету в Празі. Але, оскільки не було фахівця з української фольклористики, Міністерство освіти Чехословаччини направило його на трирічне стажування до Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Звідти М. Мушинку направили до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Науковим керівником було призначено відомого фольклориста, доктора філософських наук О. Дея. Однак виявилось, що О. Дей не повною мірою орієнтується в питаннях закарпатського фольклору, тому він підтримав прохання самого М. Мушинки, щоб консультантом наукового дослідження був керівник кафедри фольклористики Московського університету професор П. Богатирьов, який у міжвоєнний період обіймав посаду професора Братиславського і Брненського університетів і про народну культуру колишньої Підкарпатської Русі й Східної Словаччини написав кілька вагомих монографій. П. Богатирьов спрямував увагу молодого аспіранта на структуральну фольклористику.

Під час стажування в Києві (1964–1966) М. Мушинка здійснив дві польові експедиції до переселенців (оптантів) з Пряшівщини, які поселилися в Рівненській і Волинській областях.

Результатом цих досліджень став опублікований у газеті «Нове життя» цикл репортажів під назвою «У земляків на Україні». Це перші статті про понад дванадцять тисяч українців Словаччини, які 1947 року, у надії на краще життя, добровільно прийняли радянське громадянство і були глибоко розчаровані реальною дійсністю на нових місцях поселення.

За спогадами М. Мушинки, під час перебування в Києві він зав'язав контакти з тамтешніми «інакодумцями» — І. Дзюбою, І. Світличним, З. Антонюком, М. Коцюбинською, Б. Антоненком-Давидовичем, Г. Кочуром та ін. Був частим гостем у Музеї І. М. Гончара. Мав неформальні зустрічі зі студентами й аспірантами.

Маючи чехословацький службовий паспорт, молодий аспірант пересікав державний кордон без обмежень: привозив у Київ чеську і словацьку пресу, пряшівські українські видання, а з Києва — матеріали самвидаву. Окрім того, з обмінного фонду Львівської наукової бібліотеки йому вдалося перевезти в бібліотеку Дослідного кабінету україністики понад сімсот видань Наукового товариства ім. Шевченка кінця XIX — початку XX ст. Понад п'ятсот книжок з тієї ж бібліотеки він вивіз до Музею української культури у Свиднику. Зрозуміло, що таку діяльність не могли не помітити органи КДБ. У грудні 1965 року в нього знайшли копію машинопису праці І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» та інші матеріали самвидаву. Стажування молодого аспіранта в Україні передчасно скасували і заборонили в'їзд на територію СРСР.

Скориставшись політичною «відлигою» в другій половині XX ст. у Чехословаччині, М. Мушинка (у жовтні 1967 р.) у Карловому університеті захистив кандидатську дисертацію «Володимир Гнатюк — дослідник фольклору Закарпаття та його зв'язки з чехами і словаками». Одночасно філософський факультет у Пряшеві за цикл друкованих праць про історію фольклористики українців Пряшівщини надав йому звання доктора філософії. Здобувши ці наукові звання, він став старшим науковим

працівником і секретарем Дослідного кабінету україністики при філософському факультеті Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві.

Слід згадати ще один вагомий факт: М. Мушинка — ініціатор і засновник видавничої діяльності Музею української культури у Свиднику. Перша книжка цього музею (і перше окреме видання М. Мушинки) — збірник «З українського фольклору Східної Словаччини» (Пряшів, 1963). Через два роки він підготував і видав перший «Науковий збірник» цього музею. М. Мушинка є упорядником, відповідальним науковим редактором і наступних трьох випусків «Наукового збірника». На сьогодні Музей української культури видав двадцять п'ять випусків цього збірника у двадцятивосьми самостійних томах. У розвідці «Над двадцятим томом “Наукового збірника Державного музею української культури”» М. Мушинка зауважив: «“Науковий збірник МУК” є міжнародним карпатознавчим органом, на сторінках якого обмінювалися думками науковці різних країн». І далі: «Основний зміст “Наукового збірника” становили ґрунтовні розвідки з глибокою науковою аргументацією, першоджерельні матеріали, які увійшли в золотий фонд нашої національної культури» (НЗ ДМУК у Свиднику. — Пряшів, 1995. — Т. 20. — С. 28).

Для молодого науковця 60-ті роки ХХ ст. були надзвичайно щедрими і плідними. У рамках науково-дослідної діяльності він проводив систематичні польові дослідження українського фольклору Пряшівщини, які використав у своїх наукових статтях і розвідках. У 1967 році побачила світ його чудова антологія фольклору українців Словаччини «З глибини віків», на яку відгукнулися позитивною рецензією наукові видання різних країн світу. Подібний резонанс викликала і його монографічна праця про народну співачку Анцю Ябур зі Стащи на на Пряшівщині під назвою «Срібна роса» (Пряшів, 1970). На початок 70-х років з-під його пера вийшло понад двісті наукових праць, науково-популярних статей і рецензій з різних ділянок українознавства.

У період «празької весни» М. Мушинка придбав в українських організаціях, установах та в приватних осіб із Заходу майже 2 тис. книжкових видань для Дослідного кабінету україністики. Після окупації Чехословаччини військами Варшавського договору (у серпні 1968 р.) ці видання вилучили з бібліотеки як літературу шкідливу, націоналістичну, контрреволюційну. Конфісковані книжки склали в підвалі студентського гуртожитку, де згодом їх було залито водою і знищено. А молодого амбіціозного науковця, з огляду на його активну політичну діяльність, звільнили з університету, суворо заборонивши обіймати будь-яку посаду в духовній сфері та друкуватися.

Після майже однорічного безробіття, 1973 року М. Мушинка влаштувався працювати пастухом корів у новозаснованій сільськогосподарській артілі рідного села (улітку) і кочегаром у міській котельні в Пряшеві (узимку). Проте у вільний від роботи час він усе ж таки опрацьовував зібрані польові й архівні матеріали, займався науковою діяльністю: писав монографії, розвідки, статті, які друкували на Заході, бо на Україні його ім'я було табуйоване навіть у пресі. Коли йому заборонили фольклорні польові дослідження серед українців Східної Словаччини, він, за активної допомоги словацьких і чеських колег, проводив дослідження серед українських переселенців Румунії в Чехії та Моравії; коли не дозволили працювати в архівах Пряшівщини, він відшукував багатющі документальні матеріали в державних і приватних архівах Чехії та Польщі.

Українській науці й культурі дослідник зумів прислужитися не лише працями з фольклористики, але й науковими розвідками з найрізноманітніших ділянок українознавства, передовсім із життя і діяльності західноукраїнських учених та української еміграції міжвоєнного періоду в Чехословаччині — тема, яка в Україні й Чехословаччині була табуйована. Найбільше уваги він приділив життю і творчості західноукраїнського вченого В. Гнатюка (1871—1926). Ось деякі з його книжкових

публікацій на цю тему: «Володимир Гнатюк — перший дослідник життя й народної культури русинів-українців Югославії» (Руський Керестур, 1967), «Володимир Гнатюк — дослідник фольклору Закарпаття» (Париж; Мюнхен, 1975), «Бібліографія друкованих праць Володимира Гнатюка» (Едмонтон, 1987), «Володимир Гнатюк. Життя та діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства» (Париж, 1987 р.), «Фольклорист Володимир Гнатюк і його місце в українській науці та культурі» (К., 1992). У 1965 році він виявив невідомий архів В. Гнатюка на приватній квартирі у Львові, який став перлиною новозбудованого Меморіального музею В. Гнатюка у Велесневі. Кілька разів М. Мушинка відвідав дочку В. Гнатюка Олександру в Парижі, знайшов сліди його сина Юрія, репресованого радянською владою. До речі, за праці про В. Гнатюка М. Мушинку прийнято в дійсні члени Наукового товариства ім. Шевченка в Парижі як першого науковця з країн соціалістичного табору, а спеціалізована наукова рада Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії НАН України надала в 1992 році за серію праць про В. Гнатюка звання доктора філологічних наук (дипломом № 1). М. Мушинка, таким чином, став першим доктором філологічних наук у самостійній Україні. Вагомим внеском в українську фольклористику є його праці «Народна культура південних лемків» (Нью-Йорк, 1988) і «Фольклор русинів Воєводини» (Новий Сад, 1976 і 1988 років).

Найважливішою архівно-документаційною установою української еміграції був Музей визвольної боротьби України в Празі (1925—1948), у фондах якого зберігалося майже 40 т матеріалів. Після захоплення комуністами влади в Чехословаччині (1948), ці матеріали безслідно зникли, а про вищезгаданий музей і в Чехословаччині, і в Радянському Союзі заборонено було навіть згадувати. М. Мушинка в неймовірно важких умовах узявся за розшук цих матеріалів, у стислі терміни встановивши місця їх зберігання. Монографія «Музей виз-

вольної боротьби України в Празі та доля його фондів» з'явилася друком у двох різних виданнях українською мовою (Мельбурн, 1996; К., 2005), а її скорочена версія одночасно вийшла українською і чеською мовами (Прага, 2005).

Кілька цінних праць М. Мушинка написав про забутих, маловідомих або невідомих діячів української еміграції: фольклористів Ореста Зілинського, Никифора Лещишака, Володимира Гошовського, Юрія Костюка, Ольгу Дутко; казкаря Михайла Пустая; художників Михайла Бойчука, Олексу Новаківського, Івана Іванця, Петра Мегика; колекціонера мистецтва Івана Голубовського; літературознавця Василя Доманицького; письменницю Докію Гуменну; хореографа Василя Авраменка; істориків Юліана Целевича, Дмитра й Марка Антоновичів, Степана Папа; видавця Євгена Вирового; соціолога Миколу Кушніренка; географа Степана Рудницького; архітектора, етнографа й мистецтвознавця Володимира Січинського; музейника Симона Наріжного; мовознавців Івана Зілинського, Івана Данькевича, Василя Латту; громадських і релігійних діячів Агапія Гончаренка, Йосифа Гаганця; патріарха УАПЦ Мстислава; релігійного дисидента Йосифа Терелю; теолога Гавриїла Костельника; юристів Йосифа Маркова, Станіслава Дністрянського; піаністку Софію Дністрянську; політика Степана Ключурака; поетів Михайла Качалубу, Олену Телігу, Олександра Олеся; командира УПА Степана Стебельського-Хріна; краєзнавця Олександра Кобасу; театрознавця Юрія Шерегія; художнього фотографа Тараса Кушчинського. Декому з них М. Мушинка присвятив окремі книжки, іншим — ґрунтовні статті. Майже кожна його праця про цих діячів української науки і культури побудована на невідомих першоджерельних матеріалах.

На Заході мав значний успіх альбом «Книжковий знак шестидесятників» (Банд-Брук, 1972), виданий під псевдонімом «Микола Вірук» (зворотне прочитання рідного села М. Мушинки) тодішнім митрополитом УАПЦ Мстиславом. У ньому М. Мушинка зібрав сто десять

екслібрисів українських діячів культури (переважно дисидентів), створених художниками-шістдесятниками. Ґрунтовну вступну статтю М. Мушинки опубліковано українською, англійською, французькою, німецькою, іспанською мовами, що підтверджує міжнародний резонанс теми українського «шестидесятництва» в галузі образотворчого мистецтва.

Необхідно згадати й про активну співпрацю М. Мушинки з «Енциклопедією українознавства» у Парижі й англomовною «Encyclopedia of Ukraine» в Торонто. Нині ювіляр інтенсивно співпрацює з братиславською «Encyclopaedia Belina» і київською «Енциклопедією сучасної України». У шести виданих на сьогодні томах першої (літери А–І) він опублікував сто чотири статті, у восьми томах другої (літери А–Д) – сто п'ятдесят п'ять.

Приватна бібліотека академіка містить біля 20 тис. одиниць. Без найменшого сумніву – це найбільша приватна українознавча бібліотека в Словаччині, де зібрано, окрім іншого, такі унікальні реліквії, як рукописи XVII–XVIII ст., «Руководство к славянскому красноречію» А. Мразовича (1821), «Описание Украйны» Г.-Л. де Боплана (1838), «Русалка Дністровая» (1837), рідкісні видання творів Т. Г. Шевченка тощо. Унікальну бібліотеку, разом зі своїм багатющим архівом (понад 10 тис. одиниць), М. Мушинка подарував Державній науковій бібліотеці в Пряшеві, де ці книжки й архівації, після їх бібліотечного опрацювання, становитимуть окремих фонд, доступний широкій громадськості.

М. Мушинка завжди з неабиякою добротою і щирістю дає цінні поради, рекомендації та допомогу студентам, дослідникам, фахівцям при написанні наукових і науково-популярних праць.

Навесні 1990 року М. Мушинку повністю реабілітовано, а 1-го червня цього ж року він повернувся на роботу в Пряшівський університет на посаду завідувача науково-дослідним відділом україністики. Усі сили, розум, енергію, серце він повністю присвятив науковій роботі, не залишаючи осторонь й активну

культурно-громадську діяльність. М. Мушинку обрано членом професорського складу Українського вільного університету в Мюнхені, з його ініціативи засновано в Пряшеві Асоціацію україністів Словаччини, а 1994 року – Наукове товариство ім. Шевченка в Словаччині. Ці дві наукові організації невтомний ювіляр очолює і нині. За вагомих внесок в україністику М. Мушинку відзначено високими нагородами. Він – лауреат Премії ім. Павла Чубинського, Премії ім. Дмитра Нитченка, Премії ім. Василя Гренджі-Донського, Премії ім. Миколи Кочиша (Сербія), румунської Премії «Corona Carpatica» тощо. М. Мушинка – почесний професор Кам'янець-Подільського державного університету, почесний доктор (doctor honoris causa) Ужгородського національного університету, почесний член Всеукраїнського географічного товариства, Етнологічного товариства Словаччини, член редколегії періодичного наукового видання «Народна творчість та етнографія» тощо.

У серпні 1996 року, з нагоди п'ятої річниці незалежної України, президент України Л. Кучма нагородив М. Мушинку Почесною відзнакою Президента України «За вагомих особистий внесок у дослідження українсько-словацьких історичних і культурних зв'язків», а 1997 року НАН України обрала М. Мушинку іноземним членом НАН України зі спеціальності «фольклористика».

Серед фольклористів значний резонанс викликала книга «Голоси предків» (Пряшів, 2002), у якій М. Мушинка опублікував дев'яносто вісім народних пісень (з нотами) і чотирнадцять текстів народної прози, записаних професором І. Данькевичем у 1929-х і 1935-х роках за допомогою фонографа від селян Закарпатської України і Пряшівщини. Ці унікальні фонографічні записи М. Мушинка перевів на компакт-диск (CD), який доданий до його книги: зацікавлені, читаючи тексти (подані азбукою і латиницею), мають змогу вслуховуватися в автентичні голоси.

В останні роки М. Мушинка тісно співпрацює зі Слов'янським інститутом

Академії наук Чеської республіки в Празі — опрацьовує магнітофонні записи фольклору з п'ятидесяти п'яти українських сіл Словаччини, здійснених в 1957–1967 роках. Ці записи переведено на дев'яносто один компакт-диск. Частину з яких видано в чотирьох книжкових публікаціях. Співавтором трьох з них є М. Мушинка.

У день 75-ліття М. Мушинки вийшла друком найоб'ємніша його книжка з провокативною назвою «Національна меншина перед загибеллю?» (словац. мовою, співавт. О. Мушинка) та підназвою «Статистичний огляд русько-українських сіл Словаччини в роках (1773) 1881–2001», обсягом 624 сторінки. Автори охопили аналізом 260 сіл східної Словаччини, у яких при давніших переписах більшість населення позиціонувала себе з руською, російською або українською національностями. При останньому переписі 2001 року таких сіл виявилось лише тридцять. В усіх інших більшість населення декларувала словацьку національність, що свідчить про їх асиміляцію. Окрім статистичних таблиць, автори подали короткі відомості про кожне село — від першої письмової згадки до наших днів. З них дізнаємося, що в минулому населення цих сіл свято оберігало свою «руську національність» і «руську віру» (спочатку — православну, пізніше — греко-католицьку). Книжка М. Мушинки і його сина приурочена до чергового перепису населення, яке відбудеться в травні 2011 року. Вона є заклик: «Люди, не соромтеся своєї національності, яку свято оберігали ваші предки, а при переписі зазначайте її!»

До перепису населення в Словаччині 2011 року приурочена й остання праця М. Мушинки, також словацькомовна, «Русини-українці — одна національність» (Пряшів, 2011). Це — друге видання його однойменної брошури 1997 року, у якій на конкретних фактах спростовано твердження так званих «політичних русиністів» про те, що русини й українці — два різні народи. Він

доводить, що закарпатські русини, тобто і русини Пряшівщини, завжди вважали себе гілкою українського (малоруського) народу.

Обидві праці написані словацькою мовою, бо в українських селах Словаччини виросла генерація, яка вже не знає української абетки. М. Мушинка за допомогою словацької мови намагається донести своїм одноплемінникам про коріння їх роду і їхніх предків.

Особистий науковий доробок невтомного працелюба за п'ятдесят років плідної науково-дослідницької діяльності (1960–2010) — 73 книжки (включно з брошурами з упорядкованими і редагованими збірниками), 260 наукових студій, 1319 популярних статей, 466 рецензій. Бібліографія (старанно ведена його дружиною Магдою) охоплює 633 рецензії на його наукові праці, інформацію про його участь у наукових конференціях, конгресах, семінарах, а також статті про нього.

Ґрунтовні дослідницькі статті й окремі видання, які з'явилися з-під пера М. Мушинки, його науково-публікаційна, науково-організаційна, суспільно-громадська діяльність є виявом енциклопедичної різнобічності знань і наукових зацікавлень, свідчать про виняткове обдарування духом нестаріючого науковця, відзеркалюють несамовиту працьовитість тонкого знавця і поціновувача народної культури, який обрав собі нелегкий шлях дослідника в царині українознавства й фольклористики, досягнувши найвищої мети.

З нагоди визначного життєвого ювілею зичимо Миколі Мушинці нових творчих звершень у царині етнології та українознавства. На многая і благая літа Вам!

Список найвагоміших праць М. Мушинки а) книжкові видання:

1. З українського фольклору Східної Словаччини. — Пряшів, 1963. — 62 с.
2. Володимир Гнатюк — перший дослідник життя і народної культури русинів-українців Югославії. — Руський Керестур, 1967. — 70 с.

Славетні народознавці з Пряшівщини:
шлях до наукових вершин

3. З глибини віків. Антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини. — Пряшів, 1967. — 396 с.
4. Срібна роса. З репертуару народної співачки Анці Ябур із Стащина. — Пряшів, 1970. — 144 с.
5. Книжковий знак шестидесятників. — Банд-Брук, 1972. — 304 с. (Вид. вийшло під псевд. Микола Вірук.)
6. Володимир Гнатюк — дослідник фольклору Закарпаття. — Париж; Мюнхен, 1975. — 116 с.
7. Фольклор Руснакох Войводини. Народні обряди и шпіванки. — Руський Керестур, 1976. — 244 с. (Друге вид.: Новий Сад, 1988. — 240 с.)
8. Науковець з душою поета. До 60-річчя з дня народження Ореста Зілинського. — Банд-Брук, 1983. — 58 с.
9. Володимир Гнатюк. Бібліографія друкованих праць. — Едмонтон, 1987. — 148 с.
10. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства. — Париж, 1987. — 332 с.
11. Народна культура південних лемків // Лемківщина. — Нью-Йорк, 1988. — Т. II. — С. 20–30; 195–482.
12. Політичний русинізм на практиці. — Пряшів, 1991. — 12 с. (Передрук з доповненнями: Торонто, 1992. — 30 с.)
13. Словоколискинашої. Володимир Гнатюк про Карпатську Русь-Україну. Бібліографічний покажчик. — Ужгород, 1991. — 32 с.
14. Листи Степана Рудницького до Софії та Станіслава Дністрянських. — Едмонтон, 1991. — 110 с.
15. Від НТШ до УВУ. Матеріали міжнародної наукової конференції. — К., 1992. — 420 с. (Упоряд.)
16. Володимир Леонідович Гошовський. Біо-бібліографічний покажчик наукових праць. — Л., 1992. — 26 с. (Авт. вступ. ст.)
17. Фольклорист Володимир Гнатюк і його місце в українській науці та культурі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук у формі наукової доповіді. — К., 1992. — 33 с.
18. Володимир Гнатюк. Бібліографічний покажчик. — Л., 1992. — 152 с. (Співавт. М. Мороз.)
19. Стоїть липка в полі. Збірник лемківських народних пісень Никифора Лецишака з рукописної спадщини І. Франка. — Едмонтон, 1992. — 185 с. (Друге переробл. вид.: Пряшів, 1996. — 146 с.)
20. Мала мати сина. Народні балади русинів-українців Пряшівщини із знищеної збірки О. Зілинського. — Пряшів, 1993. — 48 с. (Упоряд., авт. передм.)
21. Збірник пам'яті Івана Зілинського. Спроба реконструкції. — Нью-Йорк, 1994. — 584 с. (Авт. вступ. ст., упоряд., ред. Співред.: Ю. Шевельов і О. Горбач.)
22. Заповіт предків. 40 років Свята культури русинів-українців Словаччини. — Пряшів, 1994. — 78 с.
23. Володимир Січинський і народна культура русинів-українців Словаччини. — Пряшів, 1995. — 124 с.
24. Лицар волі. Життя і політично-громадська діяльність Степана Клочурака. — Ужгород, 1995. — 284 с.
25. Петро Мушинка. Із твердого кореня. Спогади на рідний край і Канаду. — Пряшів, 1996. — 165 с. (Співред. О. Мушинка.)
26. Музей Визвольної боротьби України та доля його фондів. — Мельбурн, 1996. — 124 с. (Друге переробл. і допов. вид.: К., 2005. — 160 с. Скорочений пер. чеськ. мовою: Прага, 2005. — 120 с.)
27. Rusíni-Ukrajinci — jedna národnosť. — Prešov, 1997. — 24 s. (Друге вид.: Пряшів, 2011. — 16 с.)
28. Колеса крутяться... Біо-бібліографія академіка Миколи Мушинки. Книга перша. Спогади / уклад Олесь Мушинка. — Пряшів, 1998. — 198 с.
29. Колеса крутяться... Біо-бібліографія академіка Миколи Мушинки. Книга друга. Бібліографія / уклад Олесь Мушинка. — Пряшів, 1998. — 125 с.
30. Розповіді з Підкарпаття. Українські говірки Східної Словаччини. — Нью-

Йорк, 1998. — 322 с. (Співавт.: О. Лешка і Р. Шишкова.)

31. Rešov. Dejiny obce a farností. — Prešov, 1999. — 81 s. (Співавт.: О. Мушинка.)

32. Лемко на фоні Радоцини. До 50-ліття з дня народження Володимира Шуркала. — Пряшів, 2001. — 48 с.

33. Zakarpatská Ukrajina v rámci Československa (1919–1939). Zborník materiálov zo 6. vedeckej karpatistickej konferencie. — Prešov, 2001. — 218 s. (Упоряд., ред.)

34. Kurov v minulosti a dnes. I. diel. Dejiny a súčasnosť. — Prešov, 2002. — 152 s.

35. Іван Панькевич і питання літературної мови. Статті та матеріали. — Пряшів, 2002. — 208 с. (Упоряд., ред.)

36. Іван Голубовський. Розмахом могутніх крил. Повість-есе. — Л., 2002. — 116 с. (Упоряд., авт. передм. і дод.)

37. Hlasy predkov. Голоси предків. Звукові записи фольклору Закарпаття із архіву Івана Панькевича (1929–1935). — Пряшів, 2002. — 253 с. + компакт-диск із записом 133 зразків фольклору.

38. Маковицька струна — співи мого краю. — Пряшів, 2002. — 126 с. (Авт. вступ. ст. укр., словац., англ., нім. мовами.)

39. Син землі. Спомини на засновника роду Янка Мушинку (1903–1987). — Пряшів, 2003. — 100 с. (Співупоряд.: Магда, Ігор і Олесь Мушинки.)

40. Розмова з одностудіями. Присвячено пам'яті Олексі Мишанича. — Пряшів, 2004. — 158 с. (Упоряд., ред.)

41. Florian Zapletal. Život a dílo. — Přešov, 2005. — 64 s. (Співавт. Ф. Гібл.)

42. Ukrajinská nářečí Slovenska. Výzkum a zvukové zápisy z let 1957–1967. — Praha, 2005. — 180 s. + CD. (Співавт.: Р. Шишкова і О. Мушинка.)

43. Kurovský rezbár. Život a dielo Andreja Ravúka. V lemkovskom nářečí obce. — Kurov; Prešov, 2006. — 120 s.

44. Листування Івана Зілинського з Іваном Панькевичем (1913–1951). — Пряшів, 2008. — 197 с.

45. Цілитель тіла і душі. До 100-ліття з дня народження Михайла Качалуби (1908–1993). — Пряшів, 2008. — 48 с.

46. Vyravění a rísň Rusínů z východního Slovenska. Jihokarpatská ukrajinská nářečí v autentických záznamech. — Praha, 2009. — 312 s. + 2 příložení CD. (Співавт.: Р. Шишкова і Й. Грушовський.)

47. Národnostná menšina pred zánikom? Štatistický prehľad rusínsko-ukrajinských obcí na Slovensku v rokoch (1773) 1881–2001. — Prešov, 2011. — 624 s. (Співавт. О. Мушинка.)

б) наукові статті з фольклористики

1. Заговори и календарная обрядность села Куров // Дукля. — 1957. — № 3. — С. 80–97.

2. Народження дитини у звичаях села Курів Бардіївського округу // Дукля. — 1961. — № 2. — С. 107–114.

3. Огляд дотеперішніх досліджень над пісню «Про Штефана Воєводу» // Дукля. — 1961. — № 4. — С. 110–117.

4. Zdravotné povery v niektorých severovýchodných obciach Bardejovského okresu // Nové obzory. — 1962. — Zv. 4. — S. 313–335.

5. До історії збирання українського фольклору в Східній Словаччині. До Першої світової війни // Наук. зб. МУК у Свиднику. — Пряшів, 1965. — Т. 1. — С. 181–213. (Історіографічне дослідження.)

6. Володимир Гнатюк — визначний дослідник фольклору Пряшівщини // Наук. зб. МУК у Свиднику. — Пряшів, 1967. — Т. 3. — С. 51–67.

7. Кореспонденція Володимира Гнатюка з Іваном Данькевичем // Наук. зб. МУК у Свиднику. — Пряшів, 1967. — Т. 3. — С. 127–214.

8. Листування Г. Костельника з В. Гнатюком // Шветлосц. — 1967. — № 3. — С. 161–177. (Вступ. ст., публ. досі невідомих листів.)

9. Volodymyr Hnatuk a Čechy. Příspěvek k ukrajinsko-českým kulturním stykům // Český lid. — 1968. — Č. 2–3. — S. 188–192.

10. Фольклор Пряшівщини в працях українських та російських вчених і сучасний стан його дослідження // Слов'янське літературознавство і фольклористика. — 1968. — № 4. — С. 72–89.
11. Листи Івана Панькевича до Володимира Гнатюка (1910–1926) // Наук. зб. МУК у Свиднику. — Пряшів, 1969. — Т. 4. — Кн. 1. — С. 62–106.
12. Дослідник культури закарпатських українців. Життя і наукова діяльність Флоріяна Заплетала // Дукля. — 1970. — № 1. — С. 56–60.
13. Volodymyr Hnatuk a Slovensko. Príspevok k štúdiu ukrajinsko-slovenských vzťahov vo folkloristike. Slavistika — Národopis // Vedecký zborník Národopisného ústavu SAV. — Bratislava, 1970. — S. 11–30.
14. Спільні і відмінні риси у фольклорі русинів Пряшівщини і Войводини // Традиційна культура югославських Русиних. — Нови Сад, 1971. — С. 100–123.
15. Filaret Kolessa a Československo. Príspevok k československo-ukrajinským etnomuzikologickým stykom // Slovenský národopis. — 1972. — Č. 4. — S. 643–651.
16. Життя і наукова діяльність Ореста Зілинського // О. Зілинський: Антологія української лірики. Частина перша. — Торонто, 1978. — С. 389–420.
17. Фольклористична діяльність Олександра Павловича // Наше слово. Лемківська сторінка. — 1978. — № 52. — С. 6; 1979. — № 1. — С. 6.
18. К рѳоводу а сѳуvislostiam fašiangového zvykoslovnia s inými výročnými а rodinnými zvykmi // Lidová kultúra а současnost — Masopustní tradice. — Brno, 1979. — Sv. 5. — S. 178–181.
19. К otázke klasifikácie rozprávania zo života // Národopisné informácie. — 1980. — Č. 2. — S. 45–49.
20. Folklorne tradície v súčasnej kultúre presídlencov z Rumunska v českom а moravskom pohraničí // Národopisné informácie. — 1981. — Č. 3. — S. 114–120.
21. Zbierky prísloví Ukrajincov Východného Slovenska // Slovenský národopis. — 1981. — Č. 4. — S. 577–580.
22. Súčasný stav а premeny vo výročných obradoch východoslovenských Ukrajincov // Lidová kultura а současnost — Výroční obyčeje. — Brno, 1982. — Sv. 8. — S. 307–315.
23. Vianočné obchôdzky а betlehenské hry slovenských presídlencov z Rumunska v Čechách а na Morave // Lidová kultura а současnost — Výroční obyčeje. — Brno, 1982. — Sv. 8. — S. 328–332.
24. The Nativity Play of Czechoslovak Ukrainians а Syncretic Expression of Pastoral Culture // Ethnographica et folkloristica Carpathica. — Debrecen, 1983. — № 3. — S. 177–189.
25. Філарет Михайлович Колесса та його місце в українській фольклористичі // Ф. Колесса: Українська усна словесність. — Едмонтон, 1983. — С. IX–LIV.
26. Archaické inovačné prvky v súčasnom svadobnom obrade Ukrajincov východného Slovenska // Lidová kultura а současnost — Svadební obřad. — Brno, 1983. — Sv. 9. — S. 163–172.
27. Prínos Oresta Zilynského pre výskum slovenskej ľudovej balady // Slovenský národopis. — 1984. — Č. 1. — S. 155–162.
28. Narodenie dieťaťa u rusínskych presídlencov z Rumunska v Čechách а na Morave // Lidová kultura а současnost — Brno, 1983. — Sv. 10. — S. 134–147.
29. Vzťah mládeže k ľudovým obyčajom v súčasnosti. Na základe výskumu ukrajinského etnika na východnom Slovensku // Národopisné informácie. — 1985. — Č. 1. — S. 146–152.
30. Фольклористичні намагання на Закарпатській Україні, Пряшівщині і Югославії в 20–30 роках ХХ століття // Нова думка. — 1986. — № 54. — С. 30–35; № 55. — С. 38–42.
31. Tradície ľudovej slovesnosti v literatúre Rusínov-Ukrajincov východného Slovenska. In Tradície lidové slovesnosti v súčasnej literatúre. — Opava, 1987. — S. 74–78.
32. Poetika kolomyjok rusínskych presídlencov z Rumunska na Tachovsku // Národopisné informácie. — 1987. — Č. 2. — S. 135–148.

33. Volodymyr Hošovskij a moderná etnomuzikológia. K 65 narodeninám // Slovenský národopis. — 1987. — Č. 4. — S. 650–656.
34. Synkretizmus folklóru juhoslovanských Rusínov. In Aktuálne problémy československej slavistickej folkloristiky. (Venované X. medzinárodnému zjazdu slavistov — Sofia, 1988). — Bratislava, 1988. — S. 143–156.
35. Ľudová svadba na východnom Slovensku. In Antológia východoslovenského folklóru. Príspevky zo seminára KOS. — Košice, 1988. — S. 47–59.
36. Vplyv národopisu na formovanie národného povedomia Rusínov-Ukrajincov východného Slovenska // Národopisné informácie. — 1988. — Č. 1. — S. 43–49.
37. Tradície ľudovej slovesnosti v literatúre Rusínov-Ukrajincov východného Slovenska — Sborník materiálov z vedecké konferencie 27. Bezručovy Opravy. — Oprava, 1989. — S. 74–78.
38. Včeleňovanie tradičných folklórnych prvkov do súčasného svadobného obradu. Zo skúsenosti svadobného starostu // Slovenský národopis. — 1989. — Č. 1–2. — S. 177–185.
39. Місце фольклору в житті української молоді Східної Словаччини // Дукля. — 1990. — № 3. — С. 64–68.
40. Доля нащадків Володимира Гнатюка // НТЕ. — 1992. — № 5–6. — С. 16–19.
41. Листи В. Гнатюка до М. Грушевського // Шветлосц. — 1992.
42. Орест Зілінський і Пряшівщина. До недожитого 70-ліття від дня народження // Дукля. — 1993. — № 3. — С. 24–39.
43. Народознавча діяльність Олександра Духновича // О. В. Духнович і слов'янський світ. Програма наукової конференції (23–24 квітня 1993 р.). — Ужгород, 1993. — С. 12–13.
44. Закарпатські русини-українці в Західній Чехії // Українські Карпати: Матеріали міжнар. наук. конференції «Українські Карпати: етнос, історія, культура». Ужгород, 26 серпня — 1 вересня 1991 р. — Ужгород, 1993. — С. 326–333.
45. Орест Зілінський і його внесок в українську фольклористику. До 70-річчя від дня народження // НТЕ. — 1993. — № 5–6. — С. 26–34.
46. Взаємини Володимира Гнатюка з Михайлом Коцюбинським // Зб. матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої 130-річчю з дня народження Михайла Коцюбинського. — Чернігів, 1994. — С. 135–138. (Тези.)
47. Peter Bogatyrov a zakarpatskí Ukrajinci // Slovenský národopis. — 1994. — Č. 1. — S. 62–65.
48. Sú Rusíni-Ukrajinci jednou alebo dvoma národnostnými menšinami? // Etnologické rozpravy. — Bratislava, 1995. — Č. 1. — S. 94–100.
49. Národopis Zakarpatskej Ukrajiny // Zakarpatsko. Slovenský inštitút medzinárodných štúdií. — 1995. — S. 151–186.
50. Дослідження з етнографії та фольклору русинів-українців у Словаччині та Чехії (огляд) // Записки НТШ (Праці Секції етнографії та фольклору). — 1995. — Т. 230. — С. 495–516.
51. Svadba Rusínov-Ukrajincov na Slovensku // Svadba na Slovensku. — Bratislava, 1996. — S. 21–24.
52. Фольклорист із Лемківщини та його унікальна збірка (Никифор Лецишак) // Слово і час. — 1996. — № 11–12. — С. 6–9.
53. Неорусинство та його політичний контекст // Вісті з України. — 1997. — С. 25.
54. Етномузиколог, який випередив свою добу. З приводу смерті Володимира Гошовського // Дукля. — 1997. — № 2. — С. 69–74.
55. Rešpektujeme suverenitu Ukrajiny (aj vo vzťahu k Rusínom). OS — fórum občianskej spoločnosti. — Bratislava, 1997. — Č. 4. — S. 29–35.
56. Figurína «Džada» v obchôdzkových hrách obce Kurov // Masky v ľudovej kultúre. — Bratislava, 1998. — S. 42–45.
57. До генези народної культури русинів-українців Карпатського регіону та історії її дослідження. Наукова конференція «Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti národnostných menšín» // Acta Facultatis philosophicae universitatis

- Prešoviansis, Slavistický zborník 1 (19/101). — Prešov, 1999. — S. 58–75.
58. 90-річна пчолинська колядка // Нове життя. — 1999. — № 1–2. — С. 4.
59. «Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?» (Нове про історію дослідження і місце найдавнішого запису відомої української народної пісні) // НТЕ. — 2000. — № 2–3. — С. 3–16.
60. Medzigeneračný prenos hodnôt ľudovej kultúry v obci Kurov, okr. Bardejov. (Postrehy získané na základe spolupráce s folklórnou skupinou Kurovcan) // Tradičná kultúra a generácie. — Bratislava, 2000. — S. 116–121.
61. Михайло Пустай із Збоя — найвизначніший український казкар кінця 19 ст. // Дукля. — 2001. — № 3. — С. 41–45.
62. Володимир Гошовський і Чехословаччина // «Народні пісні я життя своє присвятив». — Л., 2001. — С. 61–72.
63. Відображення легенди про князя Лаборця в літературі // Біблія і культура. — 2001. — № 3. — С. 152–157.
64. «Маковицька струна» — неповторне свято народної пісні русинів-українців Словаччини // Маковицька струна. Співи мого краю. — Пряшів, 2002. — С. 11–22; версія словац. мовою: С. 23–28; версія англ. мовою: С. 29–33; версія нім. мовою: с. 34–39.
65. К obyčejovému právu Rusínov-ukrajincov Slovenska. In Obyčejové práva. Sborník příspěvků z konference Karpatologické komise pro lidové obyčaje MKKK konané v Martíně — Vrútkách v roce 2001. — Praha, 2002. — S. 163–174.
66. Внесок Володимира Гнатюка в дослідження біографії Юрія Гуци-Венеліна // Наук. вісник Ужгородського університету. Серія «Історія». — Ужгород, 2003. — Випуск 8. — С. 119–122.
67. Збирання фольклору Закарпаття: від Олександра Духновича до Івана Данькевича // Олександр Духнович — визначний педагог, мислитель і громадсько-політичний діяч Закарпаття. — Ужгород, 2003. — С. 165–175.
68. Zvukové zápisy hudobného folklóru Ukrajincov východného Slovenska a Zakarpatskej Ukrajiny z rokov 1929 a 1935 // Zborník filozofickej fakulty Univerzity Komenského Etnologia slovaca et slavica. R. 30. — Bratislava, 2003. — S. 185–194.
69. Диригент і музикознавець д-р Ольга Дутко (1910–2004) // Дукля. — 2004. — № 3. — С. 36–41.
70. Михайло Чабиняк — забутий народолюбець, поет і піснетворець // Благівісник. — 2004. — № 8. — С. 24–25.
71. Rusíni-Ukrajinci na Slovensku po páde komunistického režimu v roku 1989 // Mniejszości narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej po upadku komunizmu. — Zielona Góra, 2006. — S. 308–309.
72. «Vo Viflejemi novina...» Vianočné zvyky a piesne Rusínov-Ukrajincov Slovenska // Pieseňové tradície etnických menšín v období Vianoc. — Bratislava, 2006. — S. 89–124.
73. Політичне русинство на сучасному етапі // Дукля. — 2009. — № 4. — С. 41–53.
74. Volodimir Sichinsky: Researcher on Ukrainian Architecture of the Carpathian Region // Does a fourth Rus exist? Concerning cultural identity in the Carpathian region. — Przemyśl; Higganum, 2009. — S. 121–134.
75. Життя, присвячене фольклору. До життєвого ювілею Надії Вархол // Нове життя. — 2010. — № 13–14. — С. 2.
76. Дослідниця духовної культури українців Словаччини (до ювілею фольклористики Надії Вархол) // НТЕ. — 2010. — № 3. — С. 110–117.
77. Вчимося в сусідів. (28 Свято культури лемків у Ждині та 12 Всеукраїнський 57 фестиваль лемківської культури в Монастирську) // Дукля. — 2010. — № 5. — С. 72–77.